

Підвищення конкурентоспроможності як основа розвитку зовнішньої торгівлі України

С.Г. Турчіна

кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

Інтенсивний розвиток світової економіки та стрімка активізація глобалізаційних процесів визначають для України першочергові завдання, які, безпосередньо, стосуються забезпечення високого рівня міжнародної конкурентоспроможності.

У контексті проблематики даного дослідження зазначимо, що найвагомими для формування іміджу України у світі та економічних настроїв стратегічних інвесторів є міжнародні рейтинги індексу глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index) представлені на Всесвітньому економічному форумі, який щорічно проходить у швейцарському місті Давос (табл.1).

Таблиця 1

Позиції України та деяких країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності

Країна	2015 – 2016 (із 140 країн)		2016 – 2017 (із 138 країн)		2017– 2018 (із 137 країн)	
	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс
Швейцарія	1	5,76	1	5,81	1	5,86
США	3	5,61	3	5,70	2	5,85
Сінгапур	2	5,68	2	5,72	3	5,71
Нідерланди	5	5,50	4	5,57	4	5,66
Німеччина	4	5,53	5	5,57	5	5,65
Гонконг	7	5,46	9	5,48	6	5,53
Швеція	9	5,43	6	5,53	7	5,52
Великобританія	10	5,43	7	5,49	8	5,51
Японія	6	5,47	8	5,48	9	5,49
Фінляндія	8	5,45	10	5,44	10	5,49
Росія	45	4,44	43	4,51	38	4,64
Польща	41	4,49	36	4,56	39	4,59
Грузія	66	4,22	59	4,32	67	4,28
Сербія	94	3,89	90	3,97	78	4,14
Таджикистан	80	4,03	77	4,12	79	4,14
Бразилія	75	4,08	81	4,06	80	4,14
Україна	79	4,03	85	4,00	81	4,11
Бутан	105	3,80	97	3,87	82	4,10
Греція	81	4,02	86	4,00	87	4,02
Молдова	84	4,00	100	3,86	89	3,99

Джерело: складено автором за даними Всесвітніх економічних форумів 2015–2018 рр. [1]

Аналізуючи дані звіту Всесвітнього економічного форуму за останні роки варто відмітити, що економіка України у 2017 р. посіла 81 місце із 137 досліджуваних держав (табл.1), де найближчими сусідами в рейтингу відмічені такі країни як: Бутан (82 місце) та Бразилію (80 місце), а вже за у 2018 р. перемістилась на 83 місце (із 140 країн). Отже, зважаючи на представлені дані можна дійти висновку, що Україна, посилює свої конкурентні

позиції та здатність активно брати участь у світових економічних відносинах, формуючи ефективне внутрішнє бізнес-середовище.

Розглядаючи визначену проблему слід зазначити, що характерною ознакою зовнішньоторговельної конкурентоспроможності країни є її здатність активно поширювати вплив на світових ринках. Так, за результатами аналізу даних Державної служби статистики України можемо констатувати, що зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг за підсумками 2018 року збільшився на 11,5% тобто на 12,4 млрд. дол. США у порівнянні з показниками 2017 року і становив 120,1 млрд. дол. США, однак, сальдо торговельного балансу є негативним, його сума становить 5,8 млрд. дол. США, демонструючи погіршення на 3,3 млрд дол. США відносно показника 2017 року. З позитивного боку можемо характеризувати експорт товарів і послуг у 2018 р., вказаний показник збільшився на 4,5 млрд. дол. США (8,6%) у порівнянні з 2017 роком та склав 57,1 млрд. дол. США. Збільшення обсягів експорту товарів відбулось за всіма товарними групами і пов'язано зі значним зростанням експортного постачання продукції металургійного комплексу – на 1,5 млрд. дол. США (14,9%), продукції АПК та харчової промисловості – на 855,9 млн. дол. США (4,8%), продукції машинобудування – на 420,8 млн. дол. США (8,3%), мінеральних продуктів – на 392,3 млн. дол. США (9,9%) та інших.

Відомий американський економіст М. Портер справедливо зазначає, що країна досягає високої конкурентоспроможності не у всіх галузях господарства, а лише у тих, у яких вона має конкурентні переваги [2]. Стосовно України, найбільша частка в українському експорті належить: продукції АПК та харчової промисловості (39,3%), продукції металургійного комплексу (24,6%), продукції машинобудування (11,6%), мінеральним продуктам (9,2%) тощо (рис.1). Очевидно, що основу товарного експорту формують сировинні товари (передусім сільськогосподарська продукція) та товари з відносно низькою доданою вартістю (металургія).

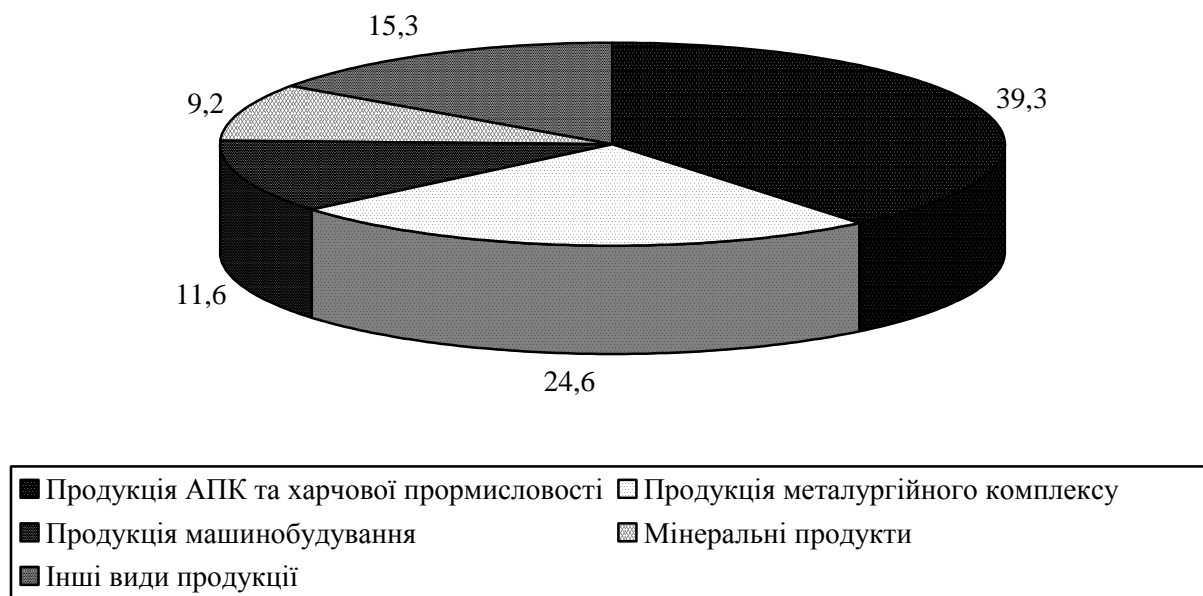

Рис.1. Питома вага продукції в експорті України, %

Джерело: складено за даними [3]

Основними торговельними партнерами України в експорті товарів у 2018 році були: Країни ЄС, Російська Федерація, Туреччина, Китай та багато інших. (табл.2.)

Таблиця 2

Основні торговельні партнери експорту товарів України (2018 р.)

№ з/п	Назва країни	Обсяг експорту товарів, млн дол.	Темп зростання/зниження, 2018 рік до 2017 року, у %	Питома вага країни у загальному обсязі експорту товарів з України, у %
1	Країни ЄС	20 158,5	115,0	42,6
2	Росія	3 654,1	92,8	7,7
3	Туреччина	2 352,4	93,4	5,0
4	Китай	2 200,3	107,9	4,6
5	Індія	2 175,9	98,7	4,6
6	Єгипет	1 557,1	85,0	3,3
7	Білорусь	1 304,5	114,1	2,8
8	США	1 111,5	134,2	2,3
9	Молдова	789,3	111,5	1,7
10	Саудівська Аравія	749,1	144,8	1,6

Джерело: складено за даними [3]

Таким чином, зважаючи на те, що у 2018 р. питома вага країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів з України досягла 42,6%, а їх частка у зовнішньоторговельному обороті товарів і послуг за цей же період склала 41,1%, можемо стверджувати, що країни ЄС є найбільшими торговельними партнерами України. Встановлено, також, збільшення показника і в частині імпорту товарів і послуг. Так за підсумками 2018 р., він склав 62,9 млрд дол. США, демонструючи збільшення у порівнянні з попереднім періодом на 7,9 млрд дол. США (14,3%).

Виходячи з окресленої ситуації можна дійти висновку, що посилення Україною власного геостратегічного вектора зумовлює вітчизняні підприємства, окрім, вибору нових напрямів, форм та видів зовнішньої діяльності до пошуку нових ринків і споживачів, де вирішальним є забезпечення таких переваг, які б гарантували можливість їм закріпитись та активно розвратись в міжнародному конкурентному середовищі.

Список використаних джерел

1. Індекс глобальної конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/introduction/> (дата звернення 10.04.2019).
2. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов : книга. Москва : Альпина Паблішер, 2011. 454 с.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація. Веб сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 15.04.2019).
4. Зовнішньоекономічна діяльність України [Електронний ресурс]. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення 15.04.2019).
5. Стратегія розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року [Електронний ресурс]. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=07a5487c-4c8a-42f8-9d76-051080b211f0> (дата звернення 01.03.2019).